
Startsida / Dokument / Webb-tv / Utredning om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Utredning om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Direktiv: 1992:24

Departement: Arbetsdepartementet

Datum: 1992-02-20 00:00:00

MER INFORMATION

Inga bilagor.

Dir. 1992:24

Beslut vid regeringssammanträde 1992--02--20

Chefen för Arbetsmarknadsdepartementet, statsrådet Hörnlund, anför.

Mitt förslag

En särskild utredare tillkallas med uppgift att lämna förslag till utformning och finansiering av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Bakgrund

Arbetsmarknadspolitiken skall åstadkomma en effektiv arbetsmarknad och därigenom skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning.

Den svenska arbetsmarknadspolitiken är inriktad på att hävda den s.k. arbetslinjen. Det innebär att aktiva åtgärder såsom platsförmedling och utbildning skall väljas före kontantstöd. En stor andel av de arbetslösa, ca en fjärdedel, får emellertid för närvarande inte någon form av arbetslöshetsersättning. Många arbetslösa är därför ofta för sitt uppehälle hänvisade till socialbidrag. Ur rättvis- och trygghetssynpunkt är det en stor brist att en så stor andel av de arbetslösa saknar ett tillfredsställande ekonomiskt skydd vid arbetslöshet.

Under en följd av år har lönebildningen i Sverige resulterat i kostnadsökningar som inte haft täckning i produktivitetsutvecklingen. Detta har drivit upp kostnadsläget och skapat svåra konkurrensnackdelar för svenskt näringsliv. För att motverka denna fortgående försämring av kostnadsläget i relation till omvärlden har ett antal devalveringar genomförts när sysselsättningen varit hotad. Tidigare har även utbyggnaden av den offentliga sektorn medverkat till att ge sysselsättning.

Mot bakgrund av att svensk ekonomi blir alltmer internationaliserad är det i framtiden inte möjligt att vidmakthålla en låg arbetslöshet genom devalveringar eller en expansion av sysselsättning inom den offentliga sektorn. Förutsättningarna för att bekämpa arbetslösheten har förändrats och nya metoder måste övervägas. Målet måste vara en lönebildning som utan korrigeringar är förenlig med kraven på tillväxt och full sysselsättning.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört föreslår jag att en särskild utredare tillkallas med uppdrag att föreslå utformningen och finansieringen av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Utredningsuppdraget

Utredaren skall inledningsvis närmare analysera nuvarande systems funktionssätt och effekter. Jämförelser med motsvarande försäkringssystem i andra länder bör redovisas. Utifrån denna analys skall utredaren föreslå utformningen av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Om utredaren finner det befogat kan denne redovisa alternativa lösningar.

Jag vill framhålla att utredaren skall beakta att reglerna för en obligatorisk försäkring skall vara utformade på ett sådant sätt att den s.k. arbetslinjen kan vidmakthållas och understödjas.

Utredaren skall föreslå vilka kategorier som skall omfattas av försäkringen. En obligatorisk försäkring skall i princip omfatta all arbetskraft. Undantagna bör vara sådana som har en mycket svag anknytning till arbetsmarknaden. Det innebär att de personer som i dag får KAS bör omfattas av försäkringen.

Till frågan om vilka som skall omfattas av försäkringen hör även vilka kvalifikationsvillkor som skall gälla för rätt till ersättning. Enligt nuvarande regler fordras t.ex. ett visst minsta mått av arbetstid för att vara berättigad till ersättning. Utredaren skall föreslå utformningen av vilka kvalifikationsvillkor som bör gälla för rätt till ersättning i en obligatorisk försäkring. I detta sammanhang bör utredaren särskilt uppmärksamma enskilda företagens behov av ett försäkringsskydd som fungerar på ett konkurrensneutralt sätt.

Utredaren skall föreslå hur ersättningssystemet skall utformas. Hit hör frågor om hur hög ersättningsnivån och hur lång ersättningsperioden bör vara. Utredaren skall härvid pröva möjligheten och lämpligheten i att komplettera ett allmänt grundskydd med ett frivilligt påbyggnadssystem, som med en tilläggsavgift ger bättre kompensation.

En central uppgift för utredaren bör bli att föreslå hur finansieringsordningen skall vara utformad. I den nuvarande finansieringsordningen finns inte ett omedelbart samband mellan arbetslöshetens omfattning och de kostnader som arbetsmarknadens parter har för försäkringen. En möjlighet är att mer påtagligt knyta såväl arbetsgivares som arbetstagares finansiering av försäkringen till lönebildningen. Därmed skulle det hos parterna skapas motiv för att sluta avtal som inte urholkar konkurrenskraften och driver upp arbetslösheten. Skulle det visa sig att en sådan finansieringsordning inte är möjlig att utforma bör utredaren överväga andra alternativ. Oavsett vilken form som föreslås bör dock finansieringssystemet utformas så att det sker en god fördelning av kostnaderna mellan grupper som löper stor respektive liten risk för att bli arbetslösa.

Utredaren skall föreslå utformningen av administrationsordningen för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. När det gäller administrationsordningen kan olika lösningar övervägas. Viktigt är emellertid att administrationen av försäkringen organiseras på ett sådant sätt att handläggningen av enskilda ersättningsärenden utmärks av snabbhet, objektivitet och likformighet samtidigt som administrationskostnaderna är låga. En utgångspunkt skall därvid vara att KAS-administrationen läggs ihop med den för arbetslöshetsförsäkringen.

Genomförandet av uppdraget

Den särskilde utredaren bör bedriva arbetet skyndsamt och bör ha avslutat sitt arbete senast den 31 mars 1993. Utredaren får, om det befinns lämpligt, avge delbetänkande.

Som en utgångspunkt för utredarens arbete skall gälla att alla förslag skall kunna genomföras inom ramen för oförändrade resurser. Detta innebär att, om förslag redovisas som medför ökade utgifter, utredaren samtidigt måste visa hur förslagen kan finansieras genom besparingar inom det direkta utredningsområdet. Även i övrigt gäller regeringens direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning (dir. 1984:5) och angående beaktande av EG-aspekter (dir. 1988:43). Utredaren bör särskilt uppmärksamma EG:s rådsförordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet på arbetstagare, självständigt förvärvsverksamma personer och deras familjemedlemmar som flyttar inom gemenskapen.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar chefen för Arbetsmarknadsdepartementet

att tillkalla en särskild utredare, omfattad av kommittéförordningen (1976:119) med uppdrag att lämna förslag till utformning och finansiering av en obligatorisk försäkring,

att besluta om sakkunniga, experter och annat biträde åt utredaren.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar att kostnaderna skall belasta tionde huvudtitelns anslag Utredningar m.m.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans framställan.

(Arbetsmarknadsdepartementet)